

MA KÉT ÉVE!...

Szeretünk felejteni... A rosszra, amik voltak, ki gondol általában? Kis örömeinek emlékét őrzi inkább az ember, mint valamikor a préselt virágot az emlékkönyvben. Am, ami itt volt és ma két éve fejeződött be, úgy-e nem felejtet el hamarosan? Hogy hengegett a német csizma a magyar fővárosban, belőled meg pincelakó lett, kényszerű ember, vakondok, ott regettél, amikor fenn rémületében rengett a ház s vacogtak a bombáktól az ablaküvegek. Hiszen most is meséled, hányszor is: mit szenvedtem az ostrom alatt, babot ettem, borsóra és borsó! babra. Milyen gyönyörrel falatoztál rostélyost az elhullott lóból... ma már közhely mindez, ám akkor olyan valóság volt, hogy majdnem belehalunk.

És túl egyéni bajon, túl gyászon kis motyóderít, amelyet az emeleten hagytál, nem fájt-e, hogy a fővárost is úgy használta fel a nyilas német árulás golyóvédőnek, mint ahogy egész országunkat adta oda védővonalnak a náciizmus számára uraink árulása? Ugye imádkoztál, hogy *Üllőtől harcoljon már beljebb a vörös katona*, ugye suttoztad a pincében: már a Lónyai-utcában, már a Kálvin-téren vannak s ide fognak érni, mielőtt teljes üszög lesz minden ház és rommá mindenünk. Aztán egy szép napon, *milyen szép napon!*, a pincék vérszátjáróiból porosan, sokszor véres kötéssel a fején megjelent köztünk a szovjetkatona. Szovjetkatona?

A szabadulás!

★

Es most, a kétszázötödik évfordulón erről beszél az a kiállítás, a Károlyi-palotában, ahol hónapokkal ezelőtt grafikonos termekben Budapest felemelkedéséről, talpraállításáról beszélt egy másik, amely — miért, miért nem — akkor elfelejtkezett arról, hogy ha talpraállunk, ennek az egyetlen lehetőségét és a kiadás segítségét is *Sztálin hős katonáinak köszönhetjük*. Mert talpraállunk, — minek erről sok szó? Az elsők között vagyunk Európában munkában és teljesítményben. A dermedt gyárkémények, amelyeket két éve megkímélt az ágyúgolyó, már *régen bőven öntik a növekvő széntermés füstjét*. Ma hidon mégy, amely vasból van és a vasból, acébból való munkásság munkájával készült.

★

Mennyi szovjetkatona vére folyt el, míg számodra ezt a hidat megépíthetted! Nézd itt a teremben Budapest ábráját, amelyet kis piros zászlókkal tüzdelték tele: ötnaponként így haladt előre a szovjet sereg. Ezek a zászlók itt hőseket jeleznek, de holtakat is és a sebesültek ármádiáját.

A náciigóg golyófogónak használta városunkat: ám gyere velem ide, ehhez a sárfelirathoz, amelyen *Steinmecs kapitány, Kucnyecov hadnagy és Filimonenko szovjet mártírok* neve áll. *Fehér zászlóval jöttek a legyőzöthöz, ők, a győztesek a*

zászlók mögött gigászi kettétört láncok. A mi láncaink.

★

Mégegyszer kell szólanom a hidakról. Az egyik teremben kis fotográfiát fedeztem fel: ostrom alatti légi felvétel, a még álló Lánchídoról. Talán akkor robbantották fel a náci, amikor már a szovjet gép átrepült felette. *Olyan, mint egy utolsó kép halott kedvesünkről... Trainin szovjet tengernagy hatalmas segítségét bő táblák magyarázzák. Nemcsak az első híddal kötötte össze Pestet Budával, mindenütt ott volt csapataival, anyag-támogatásával és technikai tudásával, ahol elpusztult hídjaink helyett ideigleneset vagy újat kellett építeni. A *Mancia* emlékszel, ugye? Tizenegy nap alatt készült el*

★

Tudod-e mit ettél, amikor szabad lettél újra? Nagy táblákon hosszú számoszlopok sorakoznak, e teremben emlékeztetve arra, hogy a szovjet hadsereg nemcsak úgy segített, hogy jószívű katonái úton-útfélen kettétörték bakakenyerüket és odaadták az éhező pestinek. Elmondják ezek a számok (azt is, mi mindent kapott a főváros (de az ország is) a szovjettől. *1945 első felében a jegyre adott cukor-, hús- és kenyér-féjadag 94—100 százalékig szovjet ajándék*. Pedig a szovjet hadseregek volt még dolga. Még el kellett menni Bécsig, még el kellett menni Berlinig, tudod-e, mekkora a dicsőséges út Sztálingrádtól Berlinig? Mennyi halott hőse volt ennek az útnak és mégis ideértek, útközben nem feledkeztek meg rólunk. *Magyarok, maradjatok a helyeiken és dolgozzatok* — szól a kiállításon látható plakátgyűjteményben egyik plakátjuk. A másik: *Lelkészek és hívők akadálytalanul végezhetitek el szertartásokat*, — milyen pofoncsapása ez a volt nyilas propagandának!

★

Megállok még egy-két látnivaló előtt. Ime: sárbaragadt hullák képei a pesti utcákon. Ime a gigászi gyapotszállítmány fotográfiája: gyapotot küldtek Szovjetországba, hogy a magyar munkás dolgozhasson. Egy kép arról, hogy aláírják a kereskedelmi szerződést. Egy másik az orosz művészekről, akik elhozták hozzánk nagy kulturájukat. Nemcsak felszabadító, nemcsak szabadsághozó, de támogató és készséggel segítő. Ez a szovjet nép.

Erőnköbül ugyan, ám segítségükkel talpraállt Budapest és talpraállt Magyarország.

B. B.